

ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КАК ПРЕДПОСЫЛКА УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

Короленко В. В.

В статье изложен анализ инновационной деятельности, нацеленной на совершенствование организации производства, предоставления услуг, социальной сферы. Приведены статистические материалы 2011–2012 гг. по предприятиям Харьковской области. Предложены направления обеспечения создания и внедрения инноваций.

Ключевые слова: *инновация, инновационная деятельность, финансирование инноваций, научно-технические работы.*

INNOVATION ACTIVITIES AS BACKGROUND OF THE STABLE ECONOMIC DEVELOPMENT

Korolenko V. V.

The analysis of innovation activities that improve the organization of the production, representation of services and of social sphere has been set up in the article. The statistical materials for the period of 2011–2012s of the Kharkov region has been used. The directions of the providing of the innovation creation and introduction has been proposed.

Key words: *innovation, innovation activities, innovation funding, scientific and technical work.*

УДК 330.341.1

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

*Н. В. Можайкіна, кандидат економічних наук, доцент
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Проведено аналіз сучасних тенденцій розвитку інноваційної діяльності підприємств України. Розглянуто основні проблеми, які стримують інноваційну активність українських підприємств і визначено пріоритетні напрями їх активізації.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність підприємств, інноваційний потенціал, мотиви інноваційної діяльності, висококваліфіковані фахівці, державна політика стимулювання інновацій.

Постановка проблеми. Для вчених і економістів багатьох країн світу стає очевидним той факт, що необхідною умовою економічного зростання є перехід економіки в інноваційну фазу розвитку. При цьому головним інструментом технологічного прориву є поворот інвестицій до інновацій, інноваційного підприємництва, на що варто спрямувати наявні державні сили й засоби.

Із цією метою в багатьох державах здійснюються зусилля щодо розвитку національних інноваційних систем, збільшення державних і приватних інвестицій у наукові розробки, створення спеціальних кластерів інноваційного розвитку (вільних економічних зон, технопарків, центрів переваги й т. п.) та інші економічні й політичні заходи. Щоб не затриматися на периферії світового розвитку для промисловості України необхідне прискорення впровадження інноваційних програм і створення власних ефективних національних інноваційних систем. Важливість проблеми багаторазово зростає через консервацію морально й фізично застарілого виробничого апарата, сировинної спрямованості виробництва й експорту, відставання України в інноваційному розвитку від передових країн. У цих умовах особливого значення набуває завдання підвищення ефективності розвитку й функціонування підприємств на основі інноваційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню проблем, пов'язаних з інноваційною діяльністю, присвячені праці багатьох закордонних і вітчизняних вчених: В. Андріанова, В. Амітан, Ю. Бажал, А. Гальчинського, В. Гейця, Н. Герасимчук, С. Глазьєва, А. Голікова, П. Друкера, М. Долишнього, С. Дорогунцова, О. Кухленко, В. Лушкіна, В. Осецького, В. Семіноженка, В. Симоненко, И. Шумпетера, Ю. Яковця й ряду інших.

Усе більша увага вчених зосереджується на ролі інноваційного потенціалу й дослідженні проблем впровадження інновацій для розвитку підприємства. Свої роботи присвятили цій проблемі І. Коршикова [1], Є. Соколова [2] й інші вчені.

Формулювання цілей. Предметом дослідження є аналіз проблем інноваційної діяльності промислових підприємств і визначення основних напрямів щодо активізації розвитку інноваційного потенціалу. Цей напрям дослідження є досить актуальним, оскільки зростаюча роль інноваційної діяльності висуває нові вимоги до питань про вибір найбільш ефективних механізмів регулювання інноваційної діяльності й засобів активізації інноваційного потенціалу підприємств.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку в Україні існує значна кількість передумов для досягнення високих показників інноваційного розвитку. Насамперед це розгалужена мережа вищих навчальних закладів із давніми традиціями викладання природничих і технічних наук; велика кількість осіб з вищою освітою і науковим ступенем; загальна сприйнятливість населення до інновацій, точних наук і техніки; наявність значної кількості підприємств, орієнтованих на випуск високотехнологічної продукції, які зберегли унікальні висококваліфіковані кадри й т. д.

Згідно з даними Інвестиційного центру інтелектуальної власності (ІЦІВ) з 1992 по 2012 р. в Україні зареєстровано 203 294 патентів. На один мільйон жителів припадає більше 2 тис. винаходів. Із таким показником, за даними Глобального рейтингу інновацій-2012, Україна, поряд із Китаєм та Індією, виявилася в групі «новачків». Як відзначається у звіті, незважаючи на слабку економіку з низьким і середнім рівнем доходів громадян, у державі спостерігається зростання досягнень у сфері інновацій. Цьому сприяє вдосконалення інституціональної структури, наявність кваліфікованих фахівців та інтеграція у світовий фінансовий ринок [3]. Незважаючи на це показники інноваційного розвитку України є досить низькими (табл. 1) [4].

Таблиця 1

Інноваційна активність підприємств

Роки	Питома вага підприємств, що займалися інноваціями, %	Загальна сума витрат, млн грн.	Дослідження і розробки	У тому числі		Придбання машин, обладнання та програмного забезпечення
				внутрішні НДР	зовнішні НДР	
2007	14,2	10850,9	986,5	793,6	192,9	7471,1
2008	13,0	11994,9	1243,6	958,8	284,8	7664,8
2009	12,8	7949,9	846,7	633,3	213,4	4974,7
2010	13,8	8045,5	996,4	818,5	177,9	5051,7
2011	16,2	14333,9	1079,9	833,3	246,6	10489,1
2012	17,4	11480,6	1196,3	965,2	231,1	8051,8

Це пов'язано, насамперед з тим, що сучасна українська економіка усе ще характеризується як нестійка, з великим показником ризику і тому несприятлива для іноземних інвесторів. Основними причинами цього явища є:

- незавершеність економічних перетворень;
- слабкість ринкових інструментів економіки;

– збереження економічних відносин із зовнішнім світом, заснованих на імпорті високотехнологічного устаткування, машин, товарів народного споживання в обмін на експорт паливно-сировинних ресурсів;

– зростання нерівномірного розвитку регіонів;

– катастрофічний спад виробництва;

– відсутність на всіх рівнях управління систем менеджменту, орієнтованого на підвищення якості, ресурсозбереження, соціальний розвиток, конкурентоспроможність;

– орієнтація розвитку української економіки не на активацію інноваційної діяльності, а на фактори виробництва й інвестиційну політику [5, с. 25].

У сьогоднішній структурі експорту українських товарів питома вага паливно-сировинної, металургійної та сільськогосподарської груп досягає 63 %, з яких майже половина (більше 25 %) припадає на металургію й сировину, що свідчить про досить низький рівень розвитку машинобудування та скорочення експортної спеціалізації України (табл. 2) [6].

Таблиця 2

Товарна структура експорту України у 2012 р.

Товари	Відсоток
Металопродукція	27,5
Продовольство й сільськогосподарське виробництво	24,3
Продукція загального й спеціального машинобудування	10,6
Хімікати	8,8
Транспортні засоби	8,7
Мінеральна сировина	5,8
Паливо	5,3

Сформована структура експорту відображає в достатній мірі відсталу внутрішньогалузеву структуру економіки. Варто припустити, що основа наших проблем лежить не в площині залежності економіки від фінансового ринку, а в структурно-технологічному відставанні економіки від розвинених країн так званого 5-го й 6-го технологічного ядра.

За експертними висновками ефективність використання в економіці України ресурсів має такий вигляд: природні — на 25 %, людські — на 15 %, фінансові — на 10 %, інтелектуальні — на 3,3 %. У цілому рівень освоєння потенціалу країни — на 18 %. Для порівняння: в США він становить 76 %,

а за динамікою витрат на інновації США посідає друге місце після Китаю. В Україні зберігається недозволено низький рівень інноваційної активності, незважаючи на свій інтелектуальний і креативний потенціал, порівняно з іншими країнами [6].

Аналіз інноваційної діяльності підприємств України свідчить про те, що, на відміну від іноземних компаній, які надають великого значення вкладенню коштів в інноваційну діяльність, інноваційна активність українських підприємств поступово зростає, але поки що залишається вкрай низькою. Адже далеко не у всіх українських підприємствах підготовлена соціальна, технічна й ціннісна база під інноваційні процеси. Аналізуючи причини досить низького рівня інновацій у практику підприємницької діяльності, дуже важливо знати, які саме фактори здатні гальмувати або прискорювати інноваційний процес. Основні фактори, що впливають на розвиток інноваційного процесу, наведені в табл. 3 [7].

Таблиця 3

Фактори, що впливають на розвиток інноваційного процесу

Група факторів	Фактори, що перешкоджають інноваційній діяльності	Фактори, що сприяють інноваційній діяльності
1	2	3
Економічні, технологічні	Нестача коштів для фінансування інноваційних проєктів, слабкість матеріальної й науково-технічної бази, відсутність резервних потужностей, домінування інтересів поточного виробництва	Наявність резерву фінансових і матеріально-технічних засобів, прогресивних технологій, необхідної господарської й науково-технічної інфраструктури
Політичні, правові	Обмеження з боку антимонопольного, податкового, амортизаційного, патентно-ліцензійного законодавства	Законодавчі міри (особливо пільги), заохочувальні інноваційну діяльність, державна підтримка інновацій
Соціально-психологічні, культурні	Супротив змінам, які можуть викликати такі наслідки, як зміна статусу співробітників, необхідність пошуку нової роботи, перебудова нової роботи, перебудова усталених способів діяльності, порушення стереотипів поведінки та сформованих традицій, страх невизначеності, побоювання покарань за невдачу	Моральне заохочення учасників інноваційного процесу, суспільне визнання, забезпечення можливостей самореалізації, забезпечення творчої праці. Нормальний психологічний клімат у трудовому колективі

1	2	3
Організаційно-управлінські	Усталена організаційна структура компанії, зайва централізація, авторитарний стиль керування, перевага вертикальних потоків інформації, відомча замкнутість, труднощі міжгалузевих і міжорганізаційних взаємодій, жорсткість у плануванні, орієнтація на сформовані ринки, орієнтація на короткострокову окупність, складність узгодження інтересів учасників інноваційних процесів	Гнучкість оргструктури, демократичний стиль керування, перевага горизонтальних потоків інформації, самопланування, допущення коригувань, децентралізація, автономія, формування цільових робочих груп

Серед проблемних напрямів можна виділити: фінансові, економічні, виробничі, політичні, екологічні, організаційні, соціальні, психологічні й ін. Стосовно організації одні фактори можуть бути внутрішніми, а інші — виступати як зовнішні.

У табл. 4 наведені результати опитування керівників організацій, які оцінили окремі фактори, що перешкоджають технологічним інноваціям [8, с. 43]. Для аналізу використовуються дані досліджень минулих років, але виявлені тенденції практично зберігаються і є цікавими для сучасних досліджень. Аналіз наданих даних свідчить про те, що основними факторами, які перешкоджають технологічним інноваціям, є: брак власних коштів, брак фінансової підтримки з боку держави, низький інноваційний потенціал організацій, брак законодавчих і нормативно-правових документів, що регулюють і стимулюють інноваційну діяльність.

На основі першорядних економічних труднощів такий фактор, як брак кваліфікованого персоналу, має невисокий рейтинг (1,6). Незважаючи на те, що спад виробництва минулих років викликав значний відтік кваліфікованих кадрів із промисловості, підприємства ще не усвідомили повною мірою значимості цього явища. Подібне відношення обумовлене якістю самих інновацій, які не відрізняються високим рівнем новизни, не пов'язані у достатній мірі із принципово новою продукцією та тяжіють переважно до менш радикальних змін.

Найнижчий рейтинг мають фактори несприйнятливості підприємств до нововведень і невизначеності строків інноваційного процесу, що свідчить про усвідомлення підприємствами необхідності підвищення технологічного рівня виробництва й про їх моральну готовність до подібного роду змін.

Таблиця 4

Рейтинг факторів, що перешкоджають технологічним інноваціям

Фактори	Період		
	1993–1995	2003–2006	2007–2011
<i>Економічні фактори:</i>			
Брак фінансової підтримки з боку держави	2,6	2,4	2,1
Низький попит на нові товари, роботи, послуги	2,2	1,8	1,6
Висока вартість нововведень	2,1	2,2	2,2
Високий економічний ризик	1,7	1,8	1,9
Внутрішні фактори	–	–	–
Низький інноваційний потенціал організації	1,5	1,8	1,8
Брак кваліфікованого персоналу	1,3	1,5	1,6
Брак інформації про нові технології	1,4	1,4	1,5
Брак інформації про ринки збуту	1,6	1,4	1,4
Нерозвиненість коопераційних зв'язків	1,4	1,4	1,4
Брак законодавчих і нормативно-правових документів, що регулюють і стимулюють інноваційну діяльність	1,7	1,6	1,6
Нерозвиненість інноваційної інфраструктури (посередницькі, інформаційні, юридичні, банківські, інші послуги)	1,5	1,5	1,5
Невизначеність економічної вигоди від використання інтелектуальної власності	1,5	1,5	1,5

У складі факторів виробничого характеру, що перешкоджають інноваціям, найбільше занепокоєння підприємств викликає їх власний низький інноваційний потенціал (рейтинг 1.8), обумовлений слабким рівнем розвитку дослідницької бази на виробництві, неготовністю підприємств до освоєння новітніх науково-технічних досягнень. Брак інформації про нові технології (рейтинг 1,5) і ринки збуту (рейтинг 1,4), можливості для кооперування з іншими підприємствами й науковими організаціями (рейтинг 1,4) — усі ці негативні обставини є наслідком розриву сформованих раніше виробничо-економічних і інформаційних зв'язків.

У сучасних умовах української економіки (висока вартість сировини, енергії й кінцевої продукції, висока частка імпортової продукції, усе ще фіскально-орієнтована податкова система, деформований фінансово-кредитний механізм і т. п.) у промислових підприємств відсутні значні обсяги вільних грошей, необхідних для здійснення інноваційної діяльності. Коштів катастрофічно не вистачає навіть для фінансування поточних потреб діючих виробництв. Із цих причин витрати вітчизняних товаровиробників на інноваційну діяльність не дозволяють забезпечити розробку, освоєння й випуск конкурентоспроможної на світовому ринку продукції. Статистичні дані свідчать про досить низькі витрати організацій на інноваційну діяльність (табл. 5) [4].

Таблиця 5

Джерела фінансування інноваційної діяльності

Роки	Загальна сума витрат, млн грн	У тому числі за рахунок			
		власних коштів	державного бюджету	іноземних інвесторів	інші джерела
2007	10850,9	7999,6	144,8	321,8	2384,7
2008	11994,2	7264,0	336,9	115,4	42,77
2009	7949,9	5169,4	127,0	1512,9	1140,6
2010	8045,5	4775,2	87,0	2411,4	771,9
2011	14333,9	7585,6	149,2	56,9	6542,2
2012	11480,6	7335,9	224,3	994,8	2925,6

Багато підприємців, на жаль, не можуть оцінити ролі закордонних партнерів (важко відповісти на це запитання), але більшість із тих, хто висловився, вважають, що закордонних інвесторів цікавить тільки прибуток, тому вони не схильні до надання постійного фінансування в освоєнні інновацій. У той же час сам факт роботи із закордонними інвесторами, як показано в табл. 6, уже орієнтують підприємство на активізацію інноваційного менеджменту [8, с. 44].

Так само неоднозначне ставлення підприємців до участі в державних інноваційних програмах, зміст яких полягає саме в тому, щоб полегшити освоєння й реалізацію інновацій (табл. 7) [8, с. 45].

Таблиця 6

Розподіл думок керівників підприємств про роль іноземних партнерів
(у % до числа опитаних)

Думка про роль закордонних партнерів	Згодні	Не згодні	Не дали відповіді
Закордонні партнери постійно сприяють плануванню й здійсненню інновацій	13,8	65,9	20,3
Закордонні партнери рідко допомагають в освоєнні інновацій	19,4	59,7	20,9
Закордонних партнерів цікавить тільки прибуток	31,9	29,6	38,6

Таблиця 7

Оцінка ефективності державних програм
(у % до числа опитаних)

Твердження	Згодні	Не згодні	Не дали відповіді
Участь у програмах приносить користь	21,9	51,8	26,4
Участь у програмах не дає результату	15,8	47,9	36,3

Багатьом керівникам важко оцінити ефективність програм. Отримані ж відповіді суперечливі: керівники не можуть однозначно не підтвердити, не спростувати ефективність участі в державних інноваційних програмах.

Така низька інноваційна активність бізнесу обумовлена як відсутністю стимулів до інновацій і відносно низьким рівнем конкуренції на місцевих і регіональних ринках, так і слабким розвитком інноваційного потенціалу підприємства. Інноваційний потенціал організації варто розуміти як ресурси всіх видів, які можуть бути використані для досягнення цілей підприємства. Оцінка показників інноваційного потенціалу підприємства дозволяє:

- адекватно оцінити стан і готовність підприємства до інноваційних перетворень;
- проаналізувати й спрогнозувати тенденції розвитку, виявити основні переваги й «слабкі» місця;
- підготувати рекомендації з формування інноваційної стратегії підприємства й механізмів її реалізації, що дозволить зміцнити позиції на ринку;
- створити й розвивати інформаційні потоки для прийняття ефективних управлінських рішень.

Оцінка інноваційного потенціалу здійснюється в усіх сферах діяльності організації: виробничій, науково-технічній, маркетинговій, ресурсній, організаційній й т. д. (рисунок).

Рис. Структура системи оцінки інноваційного потенціалу підприємства

Будь-які зміни, пов'язані з удосконалюванням техніко-технологічного рівня виробництва, освоєнням виробництва принципово нової продукції, зміною напрямку бізнесу, засновані, насамперед, на визначенні інноваційної складової наявного потенціалу. При цьому варто розрізняти інноваційний потенціал і науково-технічний потенціал.

Якщо науково-технічний потенціал характеризує здатність організації до виробництва нових знань і технічних рішень (винаходів, промислових зразків, ноу-хау), то інноваційний потенціал характеризує *ступінь готовності підприємства до реалізації нововведення* (інноваційного проекту), як «свого» (створеного самотужки в підрозділах НДДКР), так і «чужого» (придбаного у вигляді патентів, ліцензій на винаходи й ноу-хау й т. д.). Між інноваційним потенціалом й іншою складовою загального потенціалу підприємства існують складні діалектичні зв'язки. Метою оцінки інноваційного потенціалу є можливість визначення напрямів інноваційного розвитку, що забезпечують умови переходу промислових підприємств на випуск конкурентоздатної продукції, істотно підвищивши свою стійкість і гнучкість стосовно змін у зовнішньому середовищі.

Якби успішно не функціонувало підприємство, але якщо його керівництво не націлене на освоєння нових технологій, що дозволяють робити нові види продукції більш високої якості і з найменшими витратами, воно через певний проміжок часу ризикує стати неконкурентоспроможним. У таких умовах жодне підприємство не зможе довго існувати, не вносячи помітних удосконалень у свою роботу. Компанії, що зневажають інноваційним розвитком, по суті, гранично уразливі в ситуації динамічного й стабільного зростання конкурентів, скорочення життєвого циклу товарів і погіршення ринкової

кон'юнктури. Для визначення інновації як основної мети фірми звернемося до статистичних даних підприємств (табл. 8) (оскільки керівники могли висунути кілька цілей, сума відсотків не дорівнює 100) [8].

Таблиця 8

Структура заявлених керівництвом підприємств цілей функціонування
(у % до числа опитаних)

Мета підприємства	Відсоток
Випуск продукції, що відповідає світовому рівню	53,8
Збереження трудового колективу	45,1
Забезпечення високих заробітків працівників	22,2
Підвищення вартості фірми	7,6
Освоєння закордонних ринків	12,3
Підтримка репутації підприємства	40,9
Освоєння нових ринків збуту усередині країни й інших країн	37,7
Розвиток інноваційної діяльності	19,5

Як видно з таблиці, пріоритетними цілями є: випуск продукції, що відповідає світовому рівню; збереження трудового колективу; підтримка репутації. Розвиток же інноваційної діяльності фірми як основну мету назвати складно.

Основним стимулом до інновацій, як впливає з відповідей керівників підприємств, є конкуренція на ринку, що змушує випереджати конкурентів, орієнтуючись на думку споживачів. Господарські партнери, особливо вітчизняні, не мають великого впливу на інноваційну діяльність (табл. 9).

В умовах швидко мінливої економіки керування інноваціями особливо актуальне. Але більшість вітчизняних компаній підходять до цього процесу поки що не системно. Для української дійсності й менталітету також характерний опір інноваціям, і цей опір часто завуальований.

З метою збереження й розвитку інноваційного потенціалу підприємств необхідна розробка стратегії інноваційного розвитку, яка повинна бути введена на корпоративний рівень. Це є необхідною умовою того, що інноваційна діяльність припинить бути приватним завданням окремого підрозділу й стане стратегічно важливою метою розвитку всього підприємства в цілому.

**Ступінь згоди керівників підприємств
із окремими твердженнями про мотиви інноваційної діяльності
(у % до числа опитаних)**

Інновації викликані	Згодні	Не згодні	Не дали відповіді
Бажанням випередити конкурентів	70,0	11,0	19,1
Тиском з боку господарських партнерів	19,4	56,6	24,0
Прагненням керівників і фахівців до проведення експериментів	49,2	23,8	27,0
Тиском з боку споживачів	77,5	10,3	12,2
Тиском з боку закордонних партнерів	47,3	19,0	33,7

У сучасних умовах *стратегічними цілями* є виживання, збільшення прибутку, підвищення конкурентоздатності, експансія, завоювання нових ринків. Зазначимо, що в ринковій економіці мета максимізації прибутку й підвищення конкурентоздатності продукції є пріоритетними. В сучасних умовах близько 30 % інноваційно активних підприємств своєю стратегічною метою вважають підвищення конкурентоздатності продукції, у той час як у 25 % інноваційно активних підприємств основна стратегічна мета — експансія, завоювання нових ринків [9, с. 47].

При остаточному виборі й формулюванні стратегії інновацій важливо виявити можливості підприємства (організації). Тому необхідний *аналіз сильних і слабких сторін* його діяльності. Сильною стороною підприємства може бути науковий потенціал і рівень технічних розробок, а слабкою — рівень витрат виробництва й собівартості продукції. У таких випадках стратегію інноваційного розвитку доцільно базувати на розробці й випуску принципів нововведень.

Висновки. Таким чином, основними проблемами, які стримують інноваційну активність українських підприємств, є:

- нестача власних коштів підприємства, труднощі із залученням фінансових ресурсів;
- низький інноваційний потенціал підприємства, нестача кваліфікованого технічного й управлінського персоналу;
- нерозвиненість ринку технологій; незрілість інноваційної інфраструктури організаційно-комунікаційного характеру;

– відсутність або неприступність систематизованої інформації про нові технології, що мають потенціал комерціалізації, а також про стан і прогностичні оцінки кон'юнктури ринків збуту інноваційної продукції інформаційного характеру;

– висока вартість нововведень, невизначеність строків інноваційного процесу, високий економічний ризик інноваційної діяльності, тривалі строки окупності нововведень, низький платоспроможний попит на вітчизняну інноваційну продукцію (ринкового характеру).

Тому особливими пріоритетами розвитку інноваційного потенціалу на сучасному етапі розвитку економіки можна виділити такі умови: підготовка висококваліфікованих кадрів, які зможуть забезпечити розвиток інноваційної діяльності; підтримка умов впровадження інновацій; належний рівень захисту інтелектуальної власності. Основними шляхами активізації інноваційної діяльності в Україні може бути:

– створення пільг підприємствам для розвитку й упровадження інноваційної продукції;

– створення сприятливого для інновацій клімату;

– грамотний розподіл фінансових ресурсів на різні сфери розвитку НТП [10].

При цьому державна політика повинна передбачати використання ефективних форм активізації інноваційного підприємництва й стимулювання інновацій:

– створення резерву фундаментальних наукових ідей і сприяння підготовці відповідних фахівців для розробки нових технологій;

– зниження фінансового ризику науково-технічних проєктів;

– здійснення посередництва при організації взаємодії академічної й прикладної науки;

– виправлення диспропорцій у науковій сфері, ліквідація відставання матеріально-технічної бази науки, розвиток інформаційної бази наукових досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коршикова И. А. Инновационная деятельность предприятий Донецкой области / И. А. Коршикова [Электронный ресурс]. — Режим доступа: URL: <http://masters.donntu.edu.ua/2010/iem/bogdanov/library/article3r.htm>.
2. Соколова Е. Значение стадии внедрения в инновационном развитии / Е. Соколова [Электронный ресурс]. — Режим доступа: URL: <http://institutiones.com/innovations.html>.
3. Дубровык А. Украина — в двадцатке лидеров научно-технического прогресса / А. Дубровык [Электронный ресурс]. — Режим доступа: URL: <http://www.day>.

kiev.ua/ru/article /panorama-dnya/ukraina-v-dvadcatke-liderov-nauchno-tehnicheskogo-progressa.

4. Державний комітет статистики України. Наукова та інноваційна діяльність в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [//www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua).
5. Геец В. М. Инновационные перспективы Украины / В. М. Геец, В. П. Семиноженко. — Харьков : Константа, 2006. — 272 с.
6. Товарная структура экспорта Украины в 2012 году. По данным Консалтинговой компании «Влант» [Электронный ресурс]. — Режим доступа: URL: <http://www.vlant-consult.ru/information/board/341>.
7. Инновационный менеджмент [Электронный ресурс]. — Режим доступа: URL: <http://estudying.sifbd.ru/mat/tab111.html>
8. Официальный статистический материал // Вопросы экономики. — 2011. — № 7 — С. 35–48.
9. Касич А. О. Досвід формування національних інноваційних систем у країнах, що розвиваються / А. О. Касич // Актуальні проблеми економіки. — 2013. — № 5. — С. 46–50.
10. Каюмова В. Инновационное развитие в Украине: региональный уровень [Электронный ресурс] / В. Каюмова, А. Кучеренко. — Режим доступа: <http://sibac.info/index.php/2009-07-01-10-21-16/5665-2012-12-23-16-34-45>.

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ УКРАИНЫ

Можайкина Н. В.

Проведен анализ современных тенденций развития инновационной деятельности предприятий Украины. Рассмотрены основные проблемы, сдерживающие инновационную активность украинских предприятий, определены приоритетные направления их активизации.

Ключевые слова: *инновации, инновационная деятельность предприятий, инновационный потенциал, мотивы инновационной деятельности, высококвалифицированные специалисты, государственная политика стимулирования инноваций.*

THE PROBLEMS OF DEVELOPMENT OF INNOVATIVE ACTIVITY OF UKRAINIAN ENTERPRISES

Mozhaikina N. V.

The analysis of modern trends of innovation activity development of Ukrainian enterprises is conducted. The key problems which restrain the innovative activity of Ukrainian enterprises and primary directions of their activation are considered.

Key words: *innovations, innovative activity of enterprises, innovative potential, reasons of innovative activity, highly skilled specialists, public policy of innovations stimulation.*